

18.2.2013

valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 22.11.2012 (VM162:00/2011)

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Valtiovarainministeriö on viitekohdassa mainitulla kirjeellään pyytänyt kunnan- ja kaupunginhallituksilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntarakennelaksi viimeistään 7.3.2013 mennessä. Lausuntoa pyydetään kuntarakennelakiluonnoksesta yleisesti, ja lisäksi viidestä erilliskysymyksestä erikseen.

Janakkalan kunnan lausuntona ilmoitamme kohteliaimmin seuraavaa.

1. Luonnoksesta yleisesti

Kuntarakennelaki on keskeinen elementti kuntauudistuksen kokonaisuudessa. *Koemme siten erityisesti epäkohtana sen, että vaikka luonnos on laadittu hallituksen esityksen muotoon, siitä puuttuu esityksen suhdetta perustuslakiin arvioiva tärkeä jakso.*

Hallituksen esityksen muotoon laaditusta luonnoksesta puuttuu myös vaikutusarviointi säädösehdotuksen taloudellisista vaikutuksista, vaikutuksista viranomaisten toimintaan, ympäristövaikutukset sekä muiden yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi.

"Vaikutusarviointi mahdollistaa sen, että päätöksentekijöillä on käytettävissään riittävästi luotettavaa tietoa erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista ja niiden seurauksista. Lakien ja muiden säädösten vaikutusten arviointi on välttämätön pohja poliittiselle päätöksenteolle ja edesauttaa sääntelyn yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutumista. Hyvä vaikutusarviointi parantaa lainsäädännön laatua. Vaikutusarviointi ja sen tulosten avoin esittäminen lisäävät valmistelun ja päätöksenteon avoimuutta ja siten myös luottamusta päätöksentekoon. Päätöksenteossa tulee perustella miksi tietty vaihtoehto tai toimintatapa on omaksuttu. Ehdotettuja muutoksia ja niiden vaikutuksia ei tule verrata pelkästään nykytilaan vaan tarvittaessa myös odotettavissa olevaan kehitykseen, jos voimassa olevaa lainsäädäntöä ei muutettaisi. (Ohjeet säädösehdotusten vaikutusten arvioinnista. Oikeusministeriön julkaisu 2007:6.)

Nämä edellä mainitut puutteet vaikeuttivat olennaisesti kunnan mahdollisuutta antaa lausunto luonnoksesta yleensä sekä erityisesti lausuntomme kohdista 2-6.

Viidestä erilliskysymyksestä lausumme seuraavaa:

2. Selvitysvelvollisuus, selvityspenusteet (ml. poikkeuspeneusteet) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Arvionamme selvitysmenettelyn yleisestä tarpeellisuudesta toteamme, että pakkoselvitysten laatiminen esitetyllä tavalla koko maan laajuisesti on ajan ja resurssien haaskausta.

Mikäli pakkoselvityksiin päädyttäisiin, tulisi lopputulos olemaan se, että selvitysalueissa olisi mukana suuri joukko elinvoimaisia kuntia, joiden kanta liitokseen on jo lähtökohtaisesti kielteinen. Liitosselvittäminen olisi tällaisten kuntien kannalta täysin turhaa. Se paitsi pidentäisi selvittämissaikataulua, myös vaikeuttaisi liitosmyönteisten lopputulosten aikaansaamista niissäkin kunnissa, jotka liitoksista olisivat voineet hyötyä.

Janakkalan osalta toteamme samalla, että emme koe tarpeelliseksi kuntaliitokseen tähtäävää selvitystä. Janakkala on elinvoimainen vahva peruskunta, joka jatkossakin aikoo säilyä itsenäisenä.

Valtiovarainministeriö on selvityspenusteidensa kautta määrittänyt Janakkalan selvityskumppaneiksi Hämeenlinnan ja Hattulan kunnat. Teemme molempien kuntien kanssa jo nyt monialaista ja monipuolista yhteistyötä kymmeniillä eri osa-alueilla. Yhteistyöselvityksiin suhtaudumme myönteisesti, kuten itse yhteistyön tekemiseenkin, mutta muistutamme että myös yhteistyöselvityksillä tulee olla jokin aito tilaus ja tarve. Kuntaorganisaatioita kuormitetaan kaiken aikaa kasvavalla määrällä erilaisia raportoinnin, selvittämisen ja seurannan velvoitteita sektoriministeriöistä ja aluehallinnon viranomaisilta. Tämä aiheuttaa väistämättä tehokkuuden laskua ja vie ajan ja huomion pois itse työstä.

Selvityspenusteista toteamme yleisellä tasolla, että ne ovat poliittisin perustein valittuja ja yleispiirteisiä, eikä niiden valinnan tueksi löydy tutkimuksellista näyttöä. Kriteerit on haluttu valita siten, että selvitysvelvollisuus täyttyy koko kuntakentän osalta.

2.1 Selvityspenusteet Janakkalan kunnan osalta: yhdyskuntarakenne

Mikä on Janakkalan kunnan osalta täsmälleen ottaen se yhdyskuntarakenteen ongelma, jota pitäisi lähteä nimenomaan kuntaliitoksella ratkaisemaan? Tämä olisi ollut välttämätöntä kuulla jo lain valmistelun aikana.

Lakiluonnoksessa viitataan yhdyskuntarakenteen selvityspenusteen osalta epätasällisen laajasti ilmaistuun "yhdyskuntarakenteen yleiseen hajautumiseen". On todettava, että suoraa yhteyttä kuntarajojen siirtämisen ja yhdyskuntarakenteen tiivistymisen välillä on mahdotonta osoittaa. Lakiluonnos ja sen aiempi valmistelu on yhdyskuntarakenteen kriteeristön osalta ollut

todella yleispiirteistä, eikä edelleenkään tarjoa ratkaisuja todellisiin kaupunkitutkimuksen ja yhdyskuntasuunnittelun ongelmiin.

Liikkuvuuden kasvu tekee keskustakeskeisen suunnittelun nykyään riittämättömäksi välineeksi yhdyskuntarakenteen kehittämiseen. Tutkimusten mukaan liikennesuoritteista vain 1/3 on nykyään työmatkoja, loput 2/3 ovat erilaisia asiointiin ja vapaa-aikaan liittyviä matkoja. On tunnettu tosiasia, että vapaa-aikaa vietetään enimmäkseen kaikkialla muualla kuin keskuskaupunkien keskustoissa. Esikaupunkien ongelmia ei voida ratkaista kantakaupunki-keskeisellä suunnittelulla. On myös muistettava, että kaupunkien ongelmat ovat keskenään uniikkeja.

Tiivyyden kasvu ei ole suoraan verrannollinen liikkuvuuden vähenemisen kanssa. Liikenteen vähentämisen tavoitteessa ei sinänsä ole vikaa, mutta sen toteutumisen suhteen on syytä olla realistinen ja ottaa huomioon nykyinen yhdyskuntarakenteen verkostomainen hahmo ja liikkuva elämäntapamme.

Tiivyyden avulla saavutetaan hyötyjä yhdyskuntataloudessa (infran tehokkaampi hyödyntäminen) ja tiiviin rakenteen voi katsoa olevan myös melko suorassa yhteydessä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen tavoitteeseen (rakentamiselta säästyneen maa-alan määrä), mutta tiivyyden yhteys ilmastovaikutuksiin ei ole lainkaan yhtä suoraviivaista johtuen liikkuvuuden yleisestä kasvusta. Myönteisiä ilmastovaikutuksia ja siis liikkuvuuden vähentämistä tavoiteltaessa huomiota kannattaisi mieluummin kiinnittää esimerkiksi joukkoliikenteen tarjontaan.

Nopeita ilmastovaikutuksia voitaisiin saada aikaan valtion satsauksilla joukkoliikenteeseen, tosin vaikutusten suhteen on metropolialueen ulkokehällä oltava realistinen: panokset eivät tuota tulosta samassa suhteessa kuin suurissa kasvukeskuksissa.

Janakkala ohjaa aktiivisesti omaa yhdyskuntarakenteen kehitystään laatimamme, kunnanvaltuuston hyväksymän Maankäytön rakennemalli 2030:n avulla. Rakennemallin tavoitteet ovat päätaajamia tiivistäviä, rakennetta eheyttäviä ja olemassa olevia kyliä vahvistavia. Janakkala on saanut rakennemallistaan erityistä kiitosta sekä naapurikunnilta että valtion aluehallinnolta. Rakenteen kasvaminen yhteen kuntarajalla ei tarkoita sitä että kuntaraja pitäisi poistaa. Rakenteen kasvaminen yhteen ei myöskään ole haitallista. Päinvastoin esimerkiksi Harvialassa nauhamainen rakenne mahdollistaa joukkoliikenteen luontevan kehittämisen edelleen ja helpottaa palveluiden saavutettavuutta.

Janakkala on kautta vuosien resurssoinut maankäytön suunnittelunsa oikein suhteessa kunnan kokoon, ja muutoinkin toiminut yhdyskuntarakenteen suunnittelun suhteen sekä vastuuntuntoisesti että tavoitteellisesti. Lisäksi haluamme toimia aktiivisesti suunnitteluyhteistyön käynnistäjinä koko Helsinki-Hämeenlinna-Tampere -akselin laajuisesti. Yhdyskuntarakenteen suunnitteluyhteistyö rajanaapureidemme kanssa on sujunut erittäin hyvin ja tuottanut paremman lopputuloksen kuin jos kukin kunta olisi keskittynyt vain omaan kehittämiseensä.

Harvialan osalta Janakkalalla ja Hämeenlinnalla on yhteinen intressi

raideliikenteen seisakkeen saamisessa. Tämän tavoitteen vuoksi kumpikin osapuoli on valmis tiivistämään maankäyttöään rajan tuntumassa seisakkeen vaatiman asukaspuhjan turvaamiseksi. Keskustelussa on parhaillaan sekä rinnakkainen, yhtäaikainen osayleiskaavaprosessi että MAL- tai jopa MALPE-tyyppinen sopimus- ja suunnittelumenettely yhteisine kasvutavoitteineen.

Yhdyskuntarakenteen tiivistämistavoite ei Janakkalan osalta ole ristiriidassa nykyisten kuntarajojen kanssa. Teemme jo nyt aktiivisesti työtä rakenteen tiiviiden eteen, eikä kuntarajojen poistamisella näin ollen olisi Janakkalan kunnassa tai rajapinnoissa erityistä yhdyskuntarakenteellista vaikutusta. Janakkalan osalta on mahdotonta osoittaa mitään sellaista yhdyskuntasuunnitteluun liittyvää kysymystä, jota emme oman vastuullisen maapolitiikkamme, oman hyvätasoisen suunnittelumme ja nykyisen kuntien välisen yhteistyön kautta pystyisi ratkaisemaan.

Näin ollen ei löydy sellaista tosiasiallista perustetta, jonka nojalla yhdyskuntarakennekriteeri voisi lain tavoitteet huomioon ottaen Janakkalan osalta olla selvitysvelvollisuuden laukaiseva tekijä.

2.2 Selvityspäruusteet Janakkalan kunnan osalta: työpaikkaomavaraisuus ja työssäkäynnin suunnat

Liikkuvuuden kasvuun ilmiönä liittyy myös pitkään kasvanut pendelöivien määrä ja lisäksi pendelöintimatkojen kasvanut pituus. Tämä on osa yhteiskunnallista ammatillista kehitystä, jonka jatkuminen näyttää väistämättömältä ja jonka suhteen ei kuntarajojen siirtelyllä ole minkäänlaista vaikutusta. Suuretkaan kaupungit eivät enää välttämättä pysty tarjoamaan työpaikkaa kahden aikuisen taloudessa molemmille työssäkävijöille, ja vaikka harva meistä haluaa tehdä pitkää työmatkaa, niin yhä useamman on jatkossakin pakko.

Työssäkäyntitarkastelusta toteamme vielä yleisesti, että jo itse työssäkäyntialueen käsite on tulkinnanvarainen, ja sitä on kuntarakennelain valmistelun alkuvaiheista saakka käytetty tarkoitushakuisesti. Työssäkäynnin suunnat ovat kunkin kunnan osalta kiistattomia tilastofaktoja, mutta johtopäätös - eli työssäkäyntialueen rajausta - on kaikkea muuta.

Millä päruusteella esimerkiksi Janakkalan kunnan laskettaisiin kuuluvan Hämeenlinnan työssäkäyntialueeseen, kun janakkalalaisten työssäkäynnistä yli 75 % suuntautuu jonnekin muualle kuin Hämeenlinnaan ja lähes 50 % itse asiassa omaan kotikuntaan Janakkalaan?

Yhtä paljon pendelöitsijöitä kuin Hämeenlinnaan (noin 1800 henkeä) suuntaa Janakkalasta päivittäin kaikkiin muihin Helsinki-Tampere -akselin varren kuntiin, pääosin etelän suuntaan.

Lisääntyneen pendelöinnin ja muun liikkuvuuden myötä Suomi ei aluerakenteellisessa mielessä enää ole aiempaan tapaan selkeiden, toisistaan riippumattomien kaupunkiseutujen määrittämä. Asiointi ja työssäkäynti suuntautuvat laajoille alueille ja todella yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Lisäksi on tutkimuksellisenä näkökohtana todettava, että tilanne myös elää erittäin nopeasti työssäkävijöiden vaihtaessa työpaikkaansa useammin kuin ennen.

Janakkalan kaltaisessa kunnassa pääkaupunkiseudun vetovoima tuntuu vuosi vuodelta yhä vahvempana ja tilastojen valossa arvioituna kunnan suuntautuminen etelään tulee edelleen voimistumaan. Kääntäen voidaan myös todeta, että pääkaupunkiseudun työpaikkoihin kohdistuvat keskimääräiset työmatkat pitenevät edelleen joka vuosi. Toiminnallisessa mielessä Janakkala näyttäytyy jo nyt eräänlaisena välikuntana kaupunkiseutujen välissä, HHT-akselilla ja metropolialueen ulkokehällä.

Työssäkäynnin osalta on helppoa todeta, että sille on poliittisista syistä tarkoitushakuisesti annettu sekä lain valmistelussa että lakiluonnoksessa suhteettoman suuri painoarvo. Tosiasiallisesti kuntarajoilla ei ole pendelöintikehityksen kanssa mitään tekemistä. Tämä koskee myös Janakkalan kuntaa. Esitetyn kaltaisia, työssäkäyntiä koskevia kriteereitä ei ole mahdollista hyväksyä selvitysvelvollisuuden laukaiseviksi tekijöiksi.

3. Esityksen sisältämät määräajat ja menettelyt

Hankkeen kokonaisaikataulu on käytännössä täysin mahdoton. Rakennelain aikataulua ei alun perin suunniteltu kuntalähtöisen uudistamisen, vaan voimakkaasti valtiojohtoisen uudistamisen ehdoilla.

Valmistelun aikana poliittinen ilmapiiri kuitenkin muuttui, mikä olisi edellyttänyt myös aikataulun tarkistamista. Kuntalähtöisessä uudistamisessa selvitysmenettelyyn on varattava käytännössä vähintään kahdeksan kuukautta aikaa. Lisäksi uudistuksen toimeenpanoon tarvitaan aikaa vähintään vuosi.

Tämäkin aikataulu edellyttää kuitenkin sitä, että tunnusteluvaihe on jo takana ja että mukana ovat vain liitokseen myönteisesti suhtautuvat kunnat.

Tästä johtuen kuntien esitykset eivät tosiasiallisesti ole annettavissa 1.4.2014 mennessä.

Mikäli kuntarakennelaki astuisi voimaan annetussa aikataulussa, tarkoittaisi se myös sitä, ettei kuntien lausuntoja lakiluonnoksesta voitaisi käytännössä ottaa huomioon.

Kunnilla ei ole kuntarakennelaista lausuttaessa tietoa samanaikaisesti meneillään olevasta valtiosuusjärjestelmän uudistuksesta, kuntien ja valtion välisen tehtäväjaon tarkistuksen tuloksista eikä myöskään kuntalain kokonaisuudistuksesta. Vasta kuntalain kokonaisuudistuksen kautta saadaan esimerkiksi tieto siitä miten liitoskuntien asukkaiden vaikutusmahdollisuudet ja lähipalvelut turvattaisiin suunnitelluissa suurkunnissa. Meneillään on ennennäkemättömän laaja uudistamispyrkimys hyvinvointiyhteiskuntamme kulmakivien suhteen tavalla, joka tekee lopputuloksen ennustamisesta mahdotonta.

Näiden seikkojen vuoksi on todettava, ettei kunnilla tällä hetkellä ole käytössään riittävää tietoa, jotta perustellun kannan muodostaminen kuntarakennelakiluonnoksesta olisi mahdollista.

4. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Hallituksen esityksen muotoon laaditusta luonnoksesta puuttui esityksen suhdetta perustuslakiin arvioiva keskeinen jakso. Valtiovarainministeriö pyysi lausuntoa luonnoksesta myös muun muassa oikeusministeriöltä, joka tulee lausunnossaan ottamaan kantaa erityisesti tähän kysymykseen. Tässä vaiheessa tyydymme siten viittaamaan perustuslain 122.2 §:n merkitykseen asiassa.

Perustuslain 122.2 §:n mukaan kuntajaon perusteista säädetään lailla. Mikäli kuntajaosta päätettäisiin valtioneuvoston tai valtiovarainministeriön toimesta, olisi se ristiriidassa mainitun perustuslain säännöksen kanssa. Perustuslain säännöksen mukaan kuntajaon perusteista tulee siis säätää nimenomaan lailla. Tietyissä tapauksissa toimivalta voidaan lailla antaa valtioneuvostolle tai ministeriölle, mutta tapauksen tulee olla kaikkien osapuolten kannalta selvä ja riidaton.

Myöskään koko kuntakenttää koskevaa kuntajaon muutosta koskevaa toimivaltaa ei voida lailla luovuttaa em. toimielimille, vaan tällöinkin asiasta tulee erikseen säätää lailla. On huomattava, että tuleva kuntarakennelaki ei saa sisältää perustuslain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä. Perustuslaki asettaa tärkeitä rajoituksia uudistukselle, josta voitaisiin säätää yksinkertaisella eduskuntaenemmistöllä.

Kantamme on, että kuntajaon kaltaisessa perustavaa laatua olevassa kysymyksessä toimivaltaa ei voida antaa poliittiselle, neljän vuoden välein vaihtuvalle toimielimelle, kuten valtioneuvostolle.

Kuntaliitosten tulee perustua kuntien omaan harkintaan ja kuntien valtuustojen päätöksiin. Valtioneuvoston toimivaltaa ei pidä laajentaa nykyisestä.

5. Yhdistymisavustuksien ehdot ja määrä

Lakiluonnoksen 59 §:ssä säädetään yhdistymisavustusten rahoituksesta. Hallituksen esityksen mukaan vuosina 2012–2015 ehdotetun yhdistymisavustuksia koskevan 41 §:n perusteella ja ennen vuotta 2014 voimaan tulleissa kuntien yhdistymisissä voimassa olevan kuntajakolain 41 §:n perusteella maksettavat yhdistymisavustukset laskettaisiin yhteen ja jos maksettu määrä ylittäisi 200 miljoonaa euroa, vähennettäisiin kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain mukaista valtionosuutta ylitystä vastaavalla osuudella.

Vastaavasti vuosina 2016–2019 maksettujen yhdistymisavustusten määrän ylittäessä 200 miljoonaa euroa, ylitystä vastaava osuus vähennettäisiin kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain mukaisesta valtionosuudesta.

Hallituksen esityksen muotoon laaditusta lakiluonnoksesta puuttui kokonaan vaikutusarviointi säädösehdotuksen taloudellisista vaikutuksista, vaikutuksista viranomaisten toimintaan, ympäristövaikutuksista sekä kaikkien muiden yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi. Näin ei voi olla. Eduskunnan oikeusasiamies on jo aiemmin puuttunut siihen, että hallituksen esityksissä ei ole kustannuksia laskettu riittävän tarkasti tai kustannuksia on vakavasti aliarvioitu (ks. esim. EOA 1044/4/02, EOA 959/2004 s. 12, EOA 192/2003, s. 11, EOA 1721/2003 s. 11).

Hyvään hallintoon ja lainsäädäntöön kuuluu arvioida niin kunnille kuin valtiol-
lekin aiheutuvat kustannukset riittävällä tarkkuudella. Näin ei ole nyt toimittu.
Hallitus on varaamassa yhdistymisavustuksille erityisrahoitusta neljän vuoden
jaksolle maksimissaan yhteensä 200 miljoonaa euroa. Ylimenevä osa on tar-
koitus ottaa kuntien yleisestä valtionosuudesta.

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että muut kunnat kuin liitoskunnat joutuisivat
yhdistymisavustusten maksajiksi menetetyn valtionosuuden muodossa. Tätä
ei voi millään muotoa pitää kuntien yhdenvertaisena ja tasapuolisena
kohteluna, lakisääteiset velvollisuudet ovat kuitenkin kaikille kunnille samat.
Vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa, kuntien verotulokasvun hiipuesssa ja
menojen kasvaessa, koko kuntakenttä on joutunut taloudellisesti yhä
ahtaammalle. Lakisääteisten tehtävien taakka on kunnilla ennallaan, mutta
niiden järjestämiseen tarkoitettuja valtionosuuksia on jo rajusti leikattu.

Kuntien taloudellisen kantokyvyn näkökulmasta lakiluonnoksessa esitetty
yhdistymisavustusten rahoitusmalli ei ole mitenkään hyväksyttävissä.
Käytännössä se leikkaisi valtionosuuksia yhä lisää, vaikka tätä ei ole
julkisessa keskustelussa haluttu tuoda esiin.

*Emme hyväksy yhdistymisavustusten rahoittamista kuntien yleistä
valtionosuutta leikkaamalla ja korostamme edelleen sitä, että hallituksen
esityksen muotoon laaditun lakiluonnoksen olisi pitänyt noudattaa
oikeusministeriön ohjetta säädösehdotusten vaikutusten arvioinnista.
Lakiluonnoksen olisi siten pitänyt sisältää kokonaisvaltainen vaikutusten
arviointi säädösehdotuksen taloudellisista vaikutuksista, vaikutuksista
viranomaisten toimintaan, ympäristövaikutuksista sekä kaikista muista
yhteiskunnallisista vaikutuksista.*

6. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Janakkalan kunta yhtyy Kuntaliiton hallituksen kannanottoon (16.8.2012), siltä
osin että kuntarakennelain lausuntokierrokselle olisi pitänyt varata riittävän
pitkä aika, ja meneillään olevalla lausuntokierroksella kunnilla olisi pitänyt olla
tieto siitä, miten keskiasteen koulutus ja sosiaali- ja terveydenhuolto on
tarkoitettu organisoida. Kuntien olisi pitänyt voida ottaa kokonaisuuteen kantaa
riittävien tietojen pohjalta.

Näin ei ole kuitenkaan käynyt, vaan lopulliset sote-rakennelinjaukset saadaan
kuntien käyttöön vasta selvityshenkilöiden raporttien valmistuttua heimi-
maaliskuun vaihteessa. Näin ollen kunnat eivät pysty niitä ottamaan huomioon
kuntarakennelakilausunnoissaan. Kunnat joutuvat siis lausumaan
kuntarakennelaista tietämättä miten sosiaali- ja terveydenhuollon
kokonaisratkaisu, eli käytännössä 50-60 % kuntien taloudesta ja toiminnasta,
on jatkossa tarkoitus järjestää.

*Tätä menettelyä voidaan perustellusti pitää kuntien kannalta täysin
kohtuuttomana.*

*Kuntauudistuksen ja sote-palvelurakennemuutoksen yhteen kytkemistä
pidämme valitettavana virheenä. Tästä kytköksestä aiheutuva perusongelma
on se, että terveydenhuollon ja varsinkin erikoissairaanhoidon kannalta
väestöpohjat jäävät auttamatta liian pieniksi, eikä alkuperäisestä*

integraatiopyrkimyksestä ainakaan vertikaalinen integraatio voi toteutua. Sote-palvelurakennemuutostusta kannattaisi mielestämme toteuttaa nykyistä sairaanhoitopiirirakennetta hyödyntämällä ja sen pohjalta.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden monikanavaisen rahoituksen aiheuttamista ongelmista ollaan laajasti yhtä mieltä. Oleellista on löytää pikaisesti suuren rahoitusreformin toteuttamiseen riittävä yksimielisyys ja keinot. Tavoitteena tulee olla yksikanavainen tai ainakin lähellä sitä oleva rahoitusjärjestelmä ja alatavoitteina kustannustehokkuuden lisääminen, erilaisten kannustinloukkujen purkaminen ja nykyjärjestelmän sisältämän eriarvoisuuden ja eettisten ongelmien poistaminen.

Sote-palvelurakennemuutoksen jatkotyölle voi tässä vaiheessa asettaa enää yhden perustellun toiveen ja tavoitteen. Mallin tai mallien, jotka lopulta valitaan, tulee tuottaa kansalaisille ja kuntalaisille suurempaa terveys- ja hyvinvointihyötyä kuin nykyinen malli.

Sote-palvelurakennetyöryhmän julkistama raportti ei kuitenkaan herätä luottamusta tulevaisuuteen. On suuri vaara, että esitetyn kaltaiseen muutokseen lähdetessä lopputulos osoittautuu sekä nykyistä huonommaksi että kalliimmaksi, ja tähän meillä ei kansakuntana kirjaimellisesti ole varaa. Sote-järjestelmä itsessään on todella suuri osa koko hyvinvointiyhteiskuntaamme, jolloin jo pelkkä muutosprosessi on kallis. Lisäksi nyt tehtävillä ratkaisuilla on valtavia, pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia vaikutuksia ja kerrannaisvaikutuksia.

Kustannustehokkuuden olisi pitänyt olla alusta alkaen sote-kokonaisuudistuksen keskeinen kansallinen tavoitekokonaisuus palveluiden laadun ja niiden saatavuuden ohella.

Jatkotyön päätavoitteena pitäisi pitää kansanterveystyön "suurta missiota", jossa kansalaiset saavat tasa-arvoisesti mahdollisimman laadukkaita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja asuinpaikastaan, varallisuudestaan ja sosiaalisesta asemastaan riippumatta, taloudellisesti kestäväällä tavalla tuotettuina.

LOPUKSI

Janakkalan kunnanhallitus liittää tämän lausunnon liitteeksi aikaisemman, keväällä 2012 antamansa lausunnon, jossa on seikkaperäisesti kerrottu nykytilanteessakin relevantit näkökohtamme.

Arviomme mukaan tämän viime keväänä annetun lausuntonne näkemyksiä ei ole millään tavalla otettu myöhemmässä lain valmistelussa huomioon.

Tässä vaiheessa ei näkemyksemme mukaan ole mahdollista laatia yksityiskohtaisempaa analyysiä tästä nyt lausuttavana olevasta lakiluonnoksesta, edellä mainitut luonnoksen puutteen huomioon ottaen.